

(no pas *-àgol*). Després, que així queda molt provat que era un mot arrelat només a les costes balears. Ara bé llavors hi ha motiu per sospitar que fos una romànica mossàrab. Això facilitaria l'explicació de la terminació: d'una banda podria haver passat en àrab *-ola* a *-ol* en qualitat de nomen gèneris sense *-a* oposat al nomen unitatis amb *-a*; d'altra banda el pas de *-eru-* a *-araz* s'explicaria millor; i potser partiríem llavors de *SPELÚCULA, diminutiu molt normal, a *esparagòl* amb l'accent desplaçant per les mateixes influències

CPT.: *Espeleòleg, espeleologia* (eds. tardanes de Lab. i Vogel; ja molt usat en temps de Font i Saguer, c. 1900), format amb el gr. *σπήλαιον* tractat supra.

¹ Avui aquesta combinació continua rememorada pel gran nombre d'indrets de les nostres muntanyes que la porten com a nom propi, entre molts *L'Espluga dels Lladres* vora Solsona (a Ladurs, 1958). — ² És clar que es tracta del diminutiu *SPELUCELLA > **esplu(z)ella* i eliminació dissimilatòria de la primera *l*: cas interessant que ens mostra que ja es formaven diminutius de la variant SPELUCA quan encara la *-k-* era susceptible de tot el llarg procés palatalitzador, ens testimonia la gran antiguitat a Catalunya d'aquesta variant. Encara més *Espauella*, vella pagesia entre Vidrà i la Vola amb una gran cova ²⁵ al costat, que sembla haver-se d'explicar per una metàtesi d'això: *SPUL(E)CELLA > *Espulzella* > *Espuilella* (amb el tractament tipus ILECE TUM > *aulet*), cf. *Espouella* cogn. a Barcelona (DAG.); i la menys segura però encara versemblant etimologia dels nombrosos *Espolla, Esposolla*, si vénen d'un *SPELUCULA dissimilat en *SPEUDUCULA (hipòtesi que faria necessari un canvi de sufix *-ŪCULA* en benefici del molt freqüent *-ŪCULA*). — ³ En el Baix Flamenc torna a haver-hi una petita zona intensa, amb moltes i grans: sobretot les grandioses de Serradell (*L'Espluga de Sòrta, l'Espluga-Llonga*); a Rivert sobretot es té la impressió que és el terme únic, que empen, siguin coves fondes o bé balmes (com la *'Spluga de Belèm*, on tenen les arnes). Minvant progressivament també n'hi ha a Gulp i Moror. — ⁴ «La Roca-Alta és una espluga» declaraven a Castissent. Unes quantes encara, a Orrit, Espluga de Serra, Soperuny i Sopeira. Ja no més amunt. — ⁵ Alguna a Soriguera i fins Arestuï, però ja més pròpiament topònims. — ⁶ Generalment amb l'evolució fonètica *esplung(a)* (localment *esplung(a)*). Es pot confrontar amb les dades de Casacuberta (BDC xxiv) i d'Elcock (*De quelques affinités ---*, pp. 159, 185, 93, 167). Aquest recull 8 casos d'*esplung(a)* (*espl-, aspl-*) i 7 d'*espluca*. Segons les dades recollides per mi en el país, potser hi ha alguna excepció escadussera a la línia traçada. A Echo, p. ex., vaig anotar tres casos de *La 'Splung(a) (de) ---*, un de *La Splung(a) (de)*, però una de molt anomenada (veritable ²⁵ cova) *La Spluga (de) Susuey* (1966). — ⁷ A l'alta vall del Riu Nere de Viella hi ha la *Roca d'Espuga* damunt la *Peira des Nau Horats*, famosa per la tradició que s'hi asseia el diable per tirar pedres contra nostre Senyor (Serra Boldú, *Arx. de Trad. Pop.* 1, ⁶⁰

310). Molts casos també a tota la vall. — ⁸ Rohlfs, *Le Gascon*, § 110, p. 36, el localitza a Ossau, Azun, Cautarés, Luixon i Usto; cf. Krüger, *Hochpyr.* A, 1, 57, i Schmitt, *La Terminologie Pastorale*, 6, 19. Aquest localitzat *espügo* a Gavarnia «abri pour les troupeaux», «caverne», *Espugue del Milhaa*, Vall d'Ossoue, «simple surplomb de rocher». Els mapes Schrader, Meillon, etc., permeten localitzar-ne moltes d'anomenades, sobretot en els termes de Cautarés i Gavarnia i vessant del Vinhamala, també a la Vall d'Aura i alta vall de Banheres de B. La més oriental que veig és la *Spugo C(aba)ne*, damunt Antràs, Coserans (Sud de St. Girons). — ⁹ Com que, suspecte i tot, aquest text conté sens dubte material autèntic i, potser, més que del tot apòcrif, és mal datat o infidelment copiat, no és impossible que documents antics vagin usant allí la variant *espuga*, mal transmesa. *Ornolac* és allà un lloc conegut per una esglesia de Sant Pere i una «grotte fortifiée». De la grafia *Spulga* hi ha algun cas (c. l'a. 1000) en algun doc. relatiu a l'Espluga de Francolí, on hauríem pogut pensar en transposició aràbiga, idea inconcebible a l'Arieja i a descartar pertot: més probable que ací i allà siguin confusions de copista, sense valor i per contaminació de mots semblants. — ¹⁰ Hi ha quatre *spüligh* a Val Calanca (tres a Landarenca i un a Selma). A Santa Maria de Calanca hi havia un *Spelugo chioso* segons un doc. de 1776, *Planta-Schorta, Rät. Namenbuch*. — ¹¹ Aniríem més a la segura, és clar, que la pertorbació no és de font preromana si sabéssim bé l'etimologia antiga del ll. *specus* i del grup grec *σπήλυξ/σπήλαιον/σπέος*, que no sabem que siguin indoeuropeus, i sembla que no. No crec que *σπήλυξ* es pugui aplegar amb el scr. *phaligábh*, que ja apareix 4 vegades en el Rig-Veda, una d'elles (iv, 50.5) amb el sentit de 'caverna' però les altres és de sentit dubtós (Macdonell, *Vedic Reader*, p. 87); Pok., *IEW*, calla totalment sobre el grup hel·lènic, i el que diu de *specus*, en posar-lo sense explicacions al costat de *speculum* 'mirall' i *specere* 'mirar' (*IEW*, 984.33) resta tan vague que fa l'efecte d'un intent improvisat per sortir del pas. ¿Hi hauria cap relació amb el rus *peščera* 'caverna'? que avui apareix sovint en narracions (les de Zamiatin sobre Sibèria, p. ex.) i que ja és paleoslau *pešti* i *peštara* id. Idea també vaga, tot i que ja va pensar-hi Meillet (*Études sur le Voc. V.-Sl.*, 166-7), car ni tan sols sé si hauríem de pensar en una alternància *sp/p-* o en alguna metàtesi de la *sp-* en eslav. Més seriós em sembla aplegar-ho amb el gr. *σκέπας, -ας*, «abri, refuge», al costat del qual hi ha un arcaic acusatiu *σκέπα* id. en Hesíode (doncs nominatiu *σκέψ*, ac. *σκεπ-η* i potser també *σκεπ-η-ς*), que Benveniste, *Origines de la Form. des Noms en l-eur.*, 93, sembla incloure en la seva teoria de les ampliacions en *-n* de l'indoeuropeu primitiu; Pok., *IEW*, 930, ajunta això amb un gr. *σκέπω* 'jo cobreixo, tapo' i un mot lituà i rus, però tal arrel resta, em sembla, molt problemàtica. Seria tot pre-indoeuropeu? Això deixa alguna